РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
— виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., вівторок, 4-го червня 1918. Ч. 66. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, June 4, 1918. No. 66.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА РОЗПОЧАЛИ НАСТУП НА ПАРИЖ.

Українсько-московські переговори відложені. — Українські делегати поставили свої головні жаданя.

Правительство Скоропадського жадає влученя части Донщини і Кубани до України.

Великий протиреволюційний заговір в Росії. Переведено масові арештованя.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

СКОРОПАДСЬКИЙ ЖАДАЄ ЗЛУКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДОНЩИНИ І КУБАНИ З УКРАЇНОЮ.

АМСТЕРДАМ, 30. мая. — **Телеграма з Києва доносить, ЩО ПРАВИТЕЛЬСТВО СКОРОПАДСЬКОГО ЖАДАЄ ВЛУЧЕНЯ ДО УКРАЇНИ РОСТОВА НАД ДОНОМ І НОВОЧЕРКАСКА ТА ПІВНІЧНОГО КАВКАЗУ.**

(Ростов над Доном і Новочеркаск лежать в українській части Донщини. Північний Кавказ становить область кубанських козаків).

УКРАЇНСЬКО-МОСКОВСЬКІ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ ВІДЛОЖЕНІ.

ВАШІНГТОН, 1. червня. — **МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ УКРАЇНСЬКИМИ ДЕЛЕҐАТАМИ І ПРЕДСТАВНИКАМИ РОСІЙСЬКОЇ САВЕТСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ, ЯКІ РОЗПОЧАЛИ СЯ БУЛИ В КИЄВІ, ЗІСТАЛИ „ВІДЛОЖЕНІ"**, як се доносить телеграма до департаменту загр. справ, котра прийшла зі Стокгольму, а яка покликуєть ся на вісти, одержані з Петрограду.

Українські делеґати поставили слідуючі условя:

1. **Всі большевицькі війска мають уступити і залишити дальші военні операції.**

2. **Всі українські горожани мають повернути і їх маєтки мають бути звернені.**

3. **Зворот всіх зелізничих матеріялів, які забрали зі собою саветські війска.**

4. **Іменоване Українця, який мав би нагляд над переведенем тих услівій.**

Московські делеґати приймили в засаді поставлені условя і зробили предложене, щоби ще перед заключенем формального розему оружа заперестати ворожі кроки. СЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ УКРАЇНСЬКІ ДЕЛЕҐАТИ ВІДКИНУЛИ.

Теперішнє українське правительство находить ся під абсолютним розказом Німців.

ЗМАГАНЯ УТВОРИТИ НОВЕ КОАЛІЦІЙНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО НА УКРАЇНІ.

В склад нового правительства мали війти також соціялісти.

ВАШІНҐТОН, 29. мая. — **Нинїшна урядова телеґрама з Берна (Швайцарія) доносить, ЩО НА УКРАЇНІ РОБЛЯТЬ СЯ ЗАХОДИ КОЛО УТВОРЕНЯ НОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.**

Телеґрама звучить:

„Звіт, висланий з Києва до Відня доносить, що на Україні формуєть ся нове правительство. Ходить чутка, що на президента нового українського кабінету покликано федераліста Шелюхіна та що соціялісти згодили ся взяти участь у новім правительстві.

„Инші вісти доносять, що українська рада міністрів видала дня 23. мая декрет, в якім заявила, що згідно зі зарядженями ген. Айхгорна, головного команданта німецьких війск на Україні, земельні плоди будуть належати до тих, котрі будуть поле управляти. В сей спосіб надіють ся, що їм удасть ся заохотити селян, аби повернули назад до праці на поли".

ОРУЖНЕ ПОВСТАНЄ В ЧИГИРИНЩИНІ.

Селянські заворушеня поширюють ся на Поділю.

МОСКВА, 29. мая. — **Сильні революційні відділи, зложені з розпущених домів російських жовнірів і селян, зоружених в машинові кріси і гармати, піднесли револьту в Чигиринщині (київська ґубернія), маючи на цїли захопити у свої руки власть в ґубернії. Революціонери візвали большевицьке правительство, щоби прислало на поміч війска.**

В Одесі острілювано німецькі війска, підчас коли вони розоружували українські відділи. Небавком опісля німецькі власти увязнили богато визначнійших осіб одеських і забрали їх до головної кватири німецьких війск.

Заворушеня серед селян поширюють ся щораз сильнійше в подільській ґубернії.

НІМЦІ УЖИВАЮТЬ ҐАЗІВ ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ СІЛ.

Цілі села в Київщині затроєні ґазом.

ЛОНДОН, 31. мая. — **Німецькі війска, щоби здавити заворушеня селян на Україні, уживають проти богато сіл в Київщині ґазів**, як се доносить телеґрама з Петрограду до „Дейли Експрес".

Цілі громади, доносить дальше телеґрама, зістали затроєні ґазами.

РЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН ПРОТИ НІМЦІВ.

Німці уживають часто гармат для здавленя ворохобні.

ВАШІНҐТОН, 1. червня. — Департамент загр. справ одержав нині телеґраму зі Стокгольму, яка доносить, що на підставі вістий, одержаних з Петрограду, **революція селян проти Німців є в повнім розгоні.**

Селяне палять ліси і нищать збіже. Відділи німецьких війск, які їх розоружують, є приневолені часто робити ужиток з гармат.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА З УКРАЇНИ НА ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

СТОКГОЛЬМ, 2. червня. — **Німеччина є так вдоволена ходом подій на Україні, що вона рішила забрати дві треті части своїх війск, які находять ся на сході.**

Забрані війска відійдуть на західний фронт, а їх місце на сході займуть війска австро-угорські.

Канал між Чорним і Балтійським морем.

Після донесеня німецьких часописий **Чорне море має бути злучене з морем Болтійським при помочи каналу, який уможливить Німеччині довіз нафти і инших сирих матеріялів з Кавказу, Туреччини, України і Росії.**

Канал має злучити ріку Дніпро з Двиною. В сей спосіб утворена водна дорога буде тягнути ся від Одеси над Чорним морем через Дніпро, канал і Двину до Риги, пристани над Балтійським морем.

Німецькі торговельні та промислові палати сильно підпирають плян будови згаданого каналу, бо сподіють ся, що він причинить ся передівсім до визисканя Кавказу.

„Фосіше Цайтунґ" подає слідуючі причини будови сього каналу:

1. Канал причинить ся до піднесеня вивозу до Росії німецьких фабричних виробів.

2. Він причинить ся до побільшеня довозу російських хліборобських і промислових продуктів до Німеччини.

3. В наслідок тісних економічних зносин уложать ся також і політичні відносини між Німеччиною і Росією більше сердечно.

4. Німецькі балтійські пристани зискають на значіню.

5. Німецький довіз не буде зависимий від Середземного моря.

6. Скорочене дороги між Чорним морем і Німеччиною означає велике заощаджене в корабельних тонах.

Моряки грозять знищенем кораблів.

МОСКВА. 1. червня. — Одержано вістку, **що російські моряки порішили радше знищити кораблї чорноморської фльоти ніж віддати їх в руки Німців.**

(Тут є бесіда про тих кілька кораблів чорноморської фльоти, які утікли свого часу зі Севастополя до Новоросійська).

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ЗБЛИЖАЮТЬ СЯ ДО МАРНИ.

Наступ Німців на боєвім фронті коло Ремс здержаний.

ПАРИЖ, 31. мая. — Французький урядовий звіт звучить:

„На нашім лівім крилі неприятель сильно напирає помимо завзятого опору зі сторони наших війск. Наші війска відперли всі напади неприятеля коло Блєранкур і на захід від сеї місцевости.

„На захід від Соасон наші війска перевели кілька сильних протинаступів, завдаючи неприятелеви тяжкі втрати.

„Неприятель не був всилі в жаднім напрямі посунути ся наперед з виїмком малих успіхів, які він осягнув на захід від дороги Соасон-Шато Тієрі.

„В самім центрі боєвого фронту німецькі війска доходять до північного берега Марни.

„Наступ Німців на захід від Ремс зовсім здержаний".

НАСТУП НІМЦІВ ТРИВАЄ БЕЗ ПЕРЕСТАНКУ ДАЛЬШЕ.

45.000 полонених і 400 гармат.

БЕРЛІН, 31. мая. — Німецький урядовий рапорт звучить:

„На цілім фронті, почавши від Нойон аж до Ремс, наступ відбуваєть ся успішно.

„На полудне від Соасон наші війска зломили протинаступ Французів, які уживали до нього сильні відділи кінноти і піхоти. Наші війска перейшли дорогу Соасон-Артен.

„На полудне від Фер-ан-Тарденоа наші війска дійшли до Марни.

„Число полонених зростає постійно. Дотепер начислено поверх 45.000. Военна добича складаєть ся з понад 400 гармат і кілька тисяч машинових крісів".

СИЛЬНИЙ НАСТУП НІМЦІВ МІЖ МАРНОЮ І ОАЗ.

Протинаступ в околиці Ремс 200 полонених і 4 тенки

ПАРИЖ, 1. червня. — Французький урядовий звіт звучить:

„Нинїшний день був замітний зі сильних нападів Німців на цілім боєвім фронті між Марною і Оаз. Наші війска ставили завзятий опір і уступали хиба лише перед чисельною перевагою неприятеля.

„Дальше на полудне, по обох сторонах ріки Урк, прийшло до незвичайно завзятого бою. Неприятель заняв Шуї і Неілї.

„Положене в околиці Ремс не змінило ся. На полудневий захід від сього міста неприятель при помочи тенків приневолив був нас хвилево уступити з Помпель, але опісля наші війска перевели протинаступ, відзискуючи утрачені становища і беручи 200 Німців в полон. Здобуто також 4 тенки".

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ДІЙШЛИ ДО МАРНИ.

Кілька тисяч нових полонених і богато военної добичі.

БЕРЛІН, 1. червня.—Німецький урядовий рапорт доносить:

„Французькі війска, які одержали нові резерви, привезені на боєвий фронт зелізницею і моторами, ставили завзятий опір нашим війскам, які перейшли дорогу Соасон-Артен. Доперва над вечером битва була порішена в нашу користь.

„По обох сторонах ріки Урк наші війска перейшли дорогу Соасон-Шато Тієрі.

„Між Шато Тієрі і Дорман наші війска дійшли до Марни.

„Вчерашна битва принесла нам знова кілька тисяч полонених і богату военну добичу".

ФРАНЦУСЬКІ РЕЗЕРВИ ЗДЕРЖУЮТЬ НАСТУП НІМЕЦЬКИХ ВІЙСК НА ПАРИЖ.

Кілька занятих місцевостий відзискано.

ПАРИЖ, 2. червня. — Французький нічний урядовий рапорт звучить:

„Боротьба тривала нині без перестанку через цілий день. Головні атаки робив неприятель на боєвім фронті між Марною і Урк. Наші війска ставили завзятий опір. Німці відзискали Фавероль, але місцевости, Корсі і Тресн, позістали таки в наших руках.

„Дальше на полудне наші війска ударемнили кілька нападів.

„Над рікою Марною німецькі війска заняли гори на захід від Шато Тієрі. У французьких руках находить ся лише та частина міста, яка лежить на лівім березі ріки.

„Завзята битва відбуваєть ся на дорозі, яка веде з Дорман до Ремс, а яку німецькі війска в кількох місцях перейшли".

НІМЦІ ДОНОСЯТЬ ПРО ДАЛЬШІ УСПІХИ.

Великий склад американських военних матеріялів дістав ся в руки Німців.

БЕРЛІН, 2. червня. — Німецький урядовий рапорт звучить:

„В богато місцях боєвого фронту прийшло до сильної перестрілки артилерії.

„Підчас наступу по обох сторонах ріки Урк наші війска відперли Французів поза Савіє і заняли кряж Пассі-Куршам.

„Над Марною положене не змінило ся. Північний берег Марни в околиці Шато Тієрі очищено з війск неприятельських.

„В околиці Фер-ан-Тарденоа здобуто величезний склад французько-американських военних матеріялів. Поверх пів міліона гарматних набоїв, безчисленні скількости піонірських і телефонічних матеріялів і поверх 1.000 возів попало в руки наших війск".

Головна ціль наступу — розділити північну армію від східної.

ПАРИЖ, 31. мая. — **Головна ціль теперішної битви стає зовсім ясна. Німецький генеральний штаб, не маючи щастя в наступі в околиці Амєну, де робив зусиля розділити французькі війска від англійських, стараєть ся тепер відділити північні війска французькі від східних.**

Загрожуючи Париж рівночасно з двох сторін, від півночи і від сходу, Німці сподіють ся, що їм вдасть ся увязнити на сім фронті значні сили фрацуських війск, які правдоподібно кине туди французький командант для ратованя Парижа. В сей спосіб надіють ся Німці осягнути значну полекшу в переведеню своєї первісної і головної задачі.

Числячи від місця, де розпочав ся теперішний наступ, німецькі війска посунули ся о 25 миль в напрямі Парижа і є нині віддалені від сього міста всего 45 миль.

Німецькі війска, які нині дійшли на 10-милевім фронті до ріки Марни, будуть старати ся правдоподібно переправити ся через ріку, маючи в першій мірі на оці перерване зелізничого шляху Париж-Нансі, який є головною підставою довозу для східної французької армії.

Переведене німецьких плянів буде залежати передівсім від сили німецьких резерв в порівнаню з резервами аліянтів.

Німці 45 миль від Парижа.

ВАШІНҐТОН, 1. червня. — Членам військової комісії в сенаті на їх тижневім засіданю в суботу заявив ген. Марш, шеф ґенерального штабу, що Німці наразі осягнули свою ціль, то є дійшли до ріки Марни, та що вони правдоподібно роблять тепер дальші приготованя до наступу на Париж.

Супроти факту, що Німці є всего 45 миль віддалені від Парижа, небезпека є поважна, заявив ген. Марш. Військові знавці є сьвідомі небезпеки, яка грозить аліянтам. Ген. Марш заявив, що новий наступ Німців був цілковито несподіванкою для всіх военних знавців аліянтів. Двайцять німецьких дивізій кинено проти 7 дивізій аліянтів. Територію, яку в останних днях займив неприятель, вважано за легку до оборони і тому таку малу силу до її оборони полишено.

На Кавказі.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Центральні держави признали закавкаську державу.

АМСТЕРДАМ, 1. червня. — **Др. Рішард Кільман, німецький міністер загр. справ, приймив на авдієнції делеґацію закавкаської републики,** як се доносить „Фосіше Цайтунґ".

В Австрії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Революційні заворушеня в Чехії.

ЛОНДОН, 31. марта. — **Заворушеня і внутрішні безпорядки всілякого рода поширюють ся в Чехії з кождим днем щораз більше.**

В Хоцені товпа, розярена брутальним поведенем поліції, підпалила військові бараки і міський ратуш, де була головна кватира кінної поліції. Десять поліцаїв згоріло на смерть.

В місті Колїні товпа стягнула австрійський прапор, а завісила натомісць прапор чеський. В Таборі і в инших чеських містах попалено державні будинки.

Праський кореспондент доносить, що події, які мали місце останної неділї в Празї, переходять всі попередні демонстрації.

Хорватські часописи доносять, що в Босні проголошено военний стан. В богато містах прийшло до заворушень. Союз між полудневими Славянами і Італійцями стаєть ся з кождим днем сильнійший.

Поляки аґітують в Галичині проти Німців.

РИМ, 19. цьвітня. — **Після донесень монахійських часописий Німці є приневолені їсти гіркі овочі мира з Україною.** Поляки роблять жите кольоністів, які поселили ся в Галичині, незносимим; вони мстять ся на них за втрату Холмщини, яку Німці віддали Україні.

В Галичині всі польські кляси виступили тепер проти Німців. По костелах польські ксьондзи ведуть аґітацію проти Німців, роздають поміж нарід відозви і пісні, в яких взивають населене, щоби зірвало всякі зносини з „варварами". Коли німецький кольоніст удасть ся до польського ксьондза на пораду, дістає таку відповідь: „Іди до Австрії або до Німеччини. Тут є Галичина. Ви тут не маєте ніякого діла".

В Бялій в церкві, яку побудували Німці, польський ксьондз голосить проповіди, в яких виступає остро проти Німців і Німеччини, і взиває парохіян, щоби не продавали средств поживи німецьким жовнірам.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлень належить долучати моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

Переворот на Україні і селянство.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

По перевороті в Києві, доконанім німецькими військовими властями, перші вісти, які походили з німецького жерела, доносили, що того перевороту властиво доконало українське селянство, яке було невдоволене з 4-го маніфесту У. Ц. Ради, котрим знесено земельну приватну власність, і власне через те невдоволене заявило ся проти У. Ц. Ради і проголосило Павла Скоропадського гетьманом України, а сей привернув власть.

Деякі вісти доносили, що щобито сей переворот зробили великі збори селян з цілої України; иньші знова повідали, що сі збори скликали селянські представники з У. Ц. Ради і т. п.

Натомісць большевики з Москви доносили про се инакше. Вони казали, що головними помічниками в перевороті були дідичі на Україні.

Хто був властивим виновником перевороту на Україні, се є безсумнівно звісне. Були ними німецькі військові власти. Вони властиво доконали перевороту при помочи замаху на український революційний парлямент і вольности народу, проголошені тим парляментом.

Ті „селянські збори", про які Німеччина розбубнювала по сьвіті, також не тяжко відкрити зпід німецької заслони.

Вже з самої заяви гетьмана Скоропадського, що земельна приватна власність привертає ся так як була перед революцією; що дідичі задержують свої посілости, а селянство може набувати землї лише при помочи викупу, — вказує, що в большевицькім донесеню було богато правди.

Се є дійсно можливо, що селянство було невдоволене із скасованя земельної приватної власности, але річ певна, що селянство по всій Україні домагалось звороту земель, загарбаних дідичами протягом столїть.

За задержанєм великих посїлостий на Україні могли заняти ся лише ті, що мають в тім інтерес. Отже передівсім дідичі: на Волині, на Поділю і в Київщині — переважно Поляки; в дальших губерніях переважно Москалі, а зокрема в полудневій Україні німецкі кольоністи. Крім дідичів могли стати за ними ще і селяни-дуки, ті, що набули більше земель через скуповуванє у бідних. Як дідичі так і ті богаті селяни при поділі земель були би понесли страту, бо українські державні власти були би оставили кождому з них лише тільки, скільки кождий з них може управляти і лише на так довгий час, поки схоче і буде управляти. Тож нема сумніву, що се були ті „селяни", котрі помогли Німцям доконати перевороту на Україні. Коли прибули на Україну німецькі війська, польські, московські і німецькі дідичі почули в собі силу і, певна річ, зачали збирати свої сили для оборони своїх „прав". До помочи їм стали найбагатші селяни, котрі могли якусь часть своїх земель стратити, а може ще навіть зібрали трохи бідних і темних селян з Поділя, яких піддурили, що і вони мають богато до страченя, заплатили їм „кошти", привезли до Києва, і так зробили „селянський зїзд", на якім оперли ся Німці, доконуючи замаху і звісного вже перевороту на Україні.

Як широкі маси приняли сей переворот, вже знаємо добре.

Вони приняли його бунтом.

Палять збіже, ліси, воюють з Німцями рушницями і машиновими карабінами, а німецькі наїзники мстять ся у звірський спосіб, затроюючи трійливими ґазами цілі села на Україні.

Загалу українського селянства Німці не піддурять своїми „селянськими зїздами", робленими на замовленє, ані силою не змусять їх зречи ся прав до своїх земель.

Вони можуть тільки боротьбу селянства продовжити і сильнїйше вкоріняти на Україні ненависть до Німеччини.

Польська армія в Америці і Україні.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

З ріжних місцевостий в Злучених Державах редакція „Свободи" дістає в останнїх часї листи від Українців, в яких вони пишуть, що **Поляки намовляють Українців вступати до їх армії, або навіть намагають ся силою втягнути їх до свого війська.**

І так наприклад п. В. Когут з Сентрел Віледж, Конн., пише нам, що „польська комісія рекрутаційна" вже двічи його взивала до свого бюра „яко Поляка".

Таксамо „яко Поляка" „польське бюро рекрутаційне" в Гартфорд, Конн., взивало вже два рази п. Миколу Предзимірського, щоби явив ся в бюрі. В „завезваню" написано, що „**нікт не може усувать се од обовязкової служби в польском войску**", а вкінци сказано, що „маш се пан зглосіть до ніжей подпісанего" і т. д.

Зновуж п. Іван Команда з Кензас Сіти, Кензас, пише, що хоч він заявив, що він Українець, Поляки на нього налягають, аби вступив до польської армії.

* * *

З уваги, що ті польські „завезваня" вказують на надужите, — надужите, до якого вони привикли під своєю господаркою в Галичині, хочемо сю справу вияснити нашим читачам.

Польська армія в Злучених Державах — се **армія польських добровольців.**

Власти Злучених Держав не позволили Полякам творити армії з Поляків, покликаних до армії американської, але на кількакратні просьби згодили ся дати їм дозвіл на творене **армії польських добровольців, з таких Поляків, котрі є поза віком, покликаних до армії американської, або котрі яко чужинці не обовязані служити в американській армії.**

Отже на підставі того дозволу Поляки зачали орґанізувати таку армію. **Значить — се є армія польських добровольців, зложена з Поляків, які не покликані до армії американської.**

До тої армії **може** іти кождий Поляк, котрий не є покликаний до армії американської, — але **не мусить.** Се залежить від його доброї волі, бо се армія добровольців, або „волюнтерів". Котрий Поляк хоче, то піде, а котрий не хоче, то не піде.

Се, що Поляки „взивають" Українців, аби ішли до їх армії, — є тільки звичайна польська безличність.

Вони до Поляків можуть тільки апелювати в імени польського патріотизму, але не можуть казати, що „нікт" не може усуватись, або що „маш се пан ставіць" і т. п., — **а до Українців то вже рішучо не мають вони жадніського права.**

* * *

Українці, американські горожани, ідуть служити до армії американської і то ідуть радо і мають собі се за честь, а ті, що яко чужинці не обовязані служити в армії американській, як схотять, можуть до сеї армії зголоситись яко добровольці.

Коли Українці служать в армії американській, то вони знають, що служать в армії демократичної републики, яка дає усім народам у себе свободу і яка бореть ся за свободу і справедливість для всіх народів. І тому має рацію п. Іван Команда, як пише в листі до нас, що він радо піде до армії американської, але нікоди до польської.

Боротись в польській армії — значить боротись за „польске крулевство", се значить боротись за те, чого хотять Поляки, отже за влучене Холмщини, східної Галичини і Буковини до того „польского крулевства".

За такі цїли може боротись польський шляхтич, вшехполяк і їх слуга, **але ніколи Українець.**

Українець власне мусить боротись проти сих польських цілий з усїх сил.

З жадними польськими арміями жаден Українець не може мати нічого спільного.

* * *

Лише Поляки і Чехи вспіли в Злучених Державах поставити свої армії, а инші народи як Українці, Москалі, Серби, Румуни, Литовці, Вірмени, хоч і дуже прихильно відносять ся до сеї републики, не вспіли сього зробити.

Однак мимо того вони сповняють свій обовязок супроти Злучених Держав. Їх сини ідуть радо до армії американської яко покликані новобранці або також яко добровольці і певно чесно і совісно сповнять свій обовязок.

За армією американською стоїть весь наш загал, але з армією польською ніхто з Українців не хоче мати нічого спільного.

Еще в справі Українського Сиротинця.

(Допись з кругів духовенства).

Що може зробити горячий запал до доброго діла, виділисьмо в сих днях. Міліони, міліони долярів зібрано на Червоний Хрест за один тиждень. Чому? Бо се справа слушна і симпатична.

Нам, Українцям, не треба міліонів; нам треба 50.000 долярів, аби збудувати Сиротинець, так симпатичне діло для нашого народу. Чи може хто виступити проти сего? Ніхто! хочби навіть був він скрайних переконань і поглядів.

Ходить о се, що ми не маємо відваги зачати се велике діло. У нас брак сьмілости, боїмо ся критики чи нападів і тому недобно красне діло гине або й навіть не родить ся, бо вже в зароду забиваєть ся його.

Вже много писало ся в справі потреби і будови Сиротинця. Були ріжні проекти, як зібрати потрібну суму, а днесь і я ще беру за перо і прошу: позвольте, Всеч. ОО. Духовні і дорогі Родимці, що покладу такий проект:

В місяци червни і липни сего року маємо **безусловно** зложити що найменше $50.000 на будову Сиротинця в Чесапік. — Як? — Коротко! — Повинно вийти в сій справі розпорядженє від Всесв. о. Адміністратора і то **сейчас**, як найскорше, що в кождій парохії кождий священик має сам особисто (не хто иниий!) з двома комітетовими вечерами перейти ся від дому до дому, так як ходив з йорданською водою, і зібрати жертви на будову Сиротинця від всіх парохіян. Ніхто не мав сього опустити! Хто дасть — дасть; хто відмовить — дальше. Розумієть ся має передтим прочитати кождий священик розпорядженє Всесв. о. Адміністратора в церкві, має обяснити, заохотити і назначити улицї, котрі якого дня буде обходити, а також має осьвідчити людям, що на сю ціль перших 50 долярів від себе 100 долярів, а на меньші парохії 50 долярів. Нехай нарід бачить, що і священство в так гарнім народнім ділї иде вперед і дає примір і заохоту. Кождий сьвященик мусить посьвятити ся для сего діла. То дарма. Се обовязок сьвященства для свого народу.

Таксамо повинні еще раз віддозвати ся Головні Уряди Орґанізацій до своїх членів і поручити їм горячо сю справу і просити, аби симпатично віднесли ся до неї і не мо члени поединці, а й всі Братства і Товариства.

То є спосіб єдиний, найлекший, в якім можнаб зібрати в протягу короткого часу, до місяця, а найдальше двох, жадану суму. Бо коли спустимо ся на добровільні жертви, то й за два роки ми не годні зібрати. Кажу протягом одного місяця, бо кождого місяця всі Братства і Товариства мають мітінґи і тимсамим мають спосібність і від себе кожде Братство і Товариство щось ухвадити і офірувати. Кожда парохія має мітінґ місячний і на нім має кожда спосібність від своєї парохії з каси певну більшу суму жертвувати. Кождий сьвященик так собі розложить працю, що за місяць обійде цілу свою парохію поволи, хочби лиш в певні дни, і всі плейси, які належать до його парохії.

Ся праця відбувала би ся рівночасно у всіх наших громадах в цілій Америці і мала би звати ся рівночасно на даний знак всюди (н. пр. в якусь неділю Молебном до Преч. Діви по Службі Божій) і в означенім реченци скінчити ся (н. пр. до 1-го серпня або 4-го серпня с. р. в неділю подякою в церквах).

В часописях Орґанізацій, які беруть участь, мав би появити ся докладний звіт з кождої громади, а монастир СС. Василиянок мав би постарати ся о таку звану золоту книгу, де мали би всі жертви бути списані на вічну памятку, а за жертводавців сироти мали би обовязок молити ся.

Еще слівце мое до народу. Дорогі Братя! Знаю, що може неодин з Вас, коли буде читати сю допись, стане нарікати, бодай в серци своїм, що стільки тягарів зі всіх боків теперь валить ся. Правда, Брате мій, але погадаймо собі, що поміж тих тягарів, як сто раз щасливші ми є від міліонів, іміліони других народів. Ми маємо тягарі, але маємо жите, здоровле, працю, а й центи. Що далиб другі народи за се? Чи погадали ми коли о сім? Хоч, що правда, дорожня, але много з наших людий, які не пропивали всього і не тратили, зложили собі гарний цент, особливо люди самотні. Тому, колиб для фамілійних тяжко було офірувати більше як по 50 центів (бо мають родину), то самотні повинні не жалувати, а щирим серцем і охотно (яко діло милосердя) офірувати по доляри і по два на так величне, гарне, патріотичне, а заразом милосерне діло, як Сиротинець.

Коли возьмемо ся всі як один, але з запалом: всі парохії, сьвященики, дяки-учителі, бізнесмени, всі Братства і Товариства, то за місяць зложимо певно не 50.000, але 100.000 долярів на першу нашу, вельми пожиточну українську інституцію — Сиротинець в Америці. Многим сиротам утремо слези, захоронимо їх для нашої народности і користати будемо з їх молитов за нас до Господа Бога по вічні часи.

Всеч. ОО. Духовні і Народе мій любий! Застановіть ся над сим, чи не добрий се проект. Не жахаймо ся перед трудом і не жадаймо сеї маленької жертви, бо ся жертва маленька разом зробить велику суму і покаже, що ми варід.

Гляньмо на других; чи ми справді вже не годні нічого зробити?

Еще раз прошу: розважте сей проект, запаліть ся до сього діла, а коли кому прийде ще щось лучшого до голови, нехай подасть до публичного відома, але скоро, бо час уходить.

Христос посреді нас!

В Росії:

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ВЕЛИКИЙ ПРОТИРЕВОЛЮЦІЙНИЙ ЗАГОВІР.

Большевики перевели масове арештоване і видали строгі зарядження.

ЛОНДОН, 2. червня. — **В Москві і Петроградї відкрито великий протиреволюційний заговір, поширений в цілій Росії,** як се доносить російська бездротна телєґрама, яку тут нині одержано.

Часть сього заговору становить також ворохбня серед чесько-словацьких військ, які захопили у свої руки деякі залізничі шляхи і стації.

Ексекутивний комітет совета рішив дня 29. мая покликати під оруже кілька кляс робітників і убожших селян в Московщині, а також в Донщині та на Кубани.

РІВНОЧАСНО ПРОГОЛОШЕНО В МОСКВІ ВОЄННИЙ СТАН. Видано зарядженє увязнити велике число учасників протиреволюційного замаху. На пресу наложено строгу цензуру. Правительство у своїй відозві подало до відома, що сього рода заряджена є конечні з огляду на небезпеку, в якім опинила ся російська революція.

Найважнїйшою справою в Росії є під теперішну пору справа її виживлення. Справа ся стрічає великі трудности від часу, коли Росію позбавлено України, її головного шпіхліра збіжа.

На Кубани і в Донщині большевицьке правительство надіють ся кождої хвилї протиреволюційної ворохобні. Протиреволюційні партії роблять зусиля для того, щоби викликати заворушеня і спричинити військову інтервенцію центральних держав.

В деяких околицях великі дідичі і богаті селяни ставлять большевицькому правительству перешкоди в контролюваню складів збіжа і муки та затаюють засоби збіжа, будьто в цілях спекуляційних, будьто в ціли викликаня голоду по містах, а вслід за тим невдоволеня серед мас проти большевицького правительства.

ГЕН. КРАСНОВ ПРОГОЛОСИВ СЕБЕ ДИКТАТОРОМ ДОНЩИНИ.

Новий протест большевицького правительства.

МОСКВА, 2. червня. — Большевицький мінїстер загр. справ, Чічерін, повідомив большевицького амбасадора в Берліні, Адольфа Іоффе, **що ген. Краснов, бувший член штабу Керенського, проголосив себе диктатором донської области.**

Телєґрама звучить:

„Генерал Краснов, авантурник, який раз проголосив себе раз одній, раз знова другій стороні, зробив тепер угоду з українським правительством, на чолі котрого стоїть ген. Скоропадський, і взиває постороннї помочи в тій цїли, щоби поневолити козацькі маси.

„Проти наступаючих чужинецьких військ козаки повинні виступити з оружем. Кождий наступ Німців на схід під кришкою заводженя самовизначеня противить ся зробленим приреченям. Се є зусиле задавити Росію. Ми приймили спосіб спільного пожитя; для-чогож вони хочуть нас задавити?"

Київські часописи доносять, що диктатура ген. Краснова має є на цілі привернути основні права Росії, які істнували перед війною. Всякі права, видані провізоричними правительствами уневажнюють ся. У своїм першім декреті ген. Краснов говорить:

„Наш давнїйший ворог, Австро-Угорщина, війшов в донську область, щоби в союзі з нами взяти участь в боротьбі проти червоних сторожий і помогти нам привернути лад".

Диктатор ген. Краснов заявив, що Донщина становить зовсїм кремý державу, яка веде війну з російською републикою, а позістає в приязних зносинах з українським правительством.

Німці заняли кілька фортів кронштадської кріпости.

ЛОНДОН, 1. червня. — З Копенгаґен доносять на підставі вістки в петроградській часописи „Право", що німецькі війська обсадили кілька фортів кронштадської кріпости.

З великого князя на урядника.

ЛОНДОН, 20. мая. — Один з колишних великих князів російських, звісний яко „Лондон Михайло" для відріжненя від другого великого князя Михайла, зійшов з великого богатства на біду з причини революції в Росії.

Перед війною жив він на одній з найгарнїйших посілостий в околиці Лондону. Коли через революцію втратив всі свої доходи з Росії, нема защо винаймити собі на дальше палати і працює тепер яко канцелярійний урядник з річною платнею $2.000 недалеко Вестмінстер Ебе. Його жінка, з дому ґрафиня Торби, веде скромне господарство.

Квітка.

(На вічну память Тарасову).

Раз у щасливу годину
Посадив ти зерно із зарань,
І там зійшла квітка:
Люди казали, що бурян.

Туди і назад ходили,
І все минали твою фіртку,
Ридуни, мурдотили злосливо,
Лаяли тебе і твою квітку.

Тоді вона виросла така висока,
І мала корону невидиміня,
Але злодії ізза паркана
Вкрали ночию твоє насіння.

Посіяли далеко і широко,
По всіх городах не зрідка,
Доки всі люди не скричали:
Хороша твоя квітка.

Читають твою казочку
Всі, що біжать і чекають,
І всі годні садити квітки,
Як вже насіне мають.

Ще тепер знайдесь богато,
Що із вечера і із зарань,
Еще тепер є такі люди,
Що з твоєї квітки роблять
[бурян.

Т. Фльора.

ДО ЗАЗУЛІ.

Ой, зазулько сизокрила,
Щебетушко голосна,
Співай же нам, моя мила,
Співай, люба, бо весна.

Най лунає твоє куку
Голосненько по гаю
Та най здійме з серця муку,
Най здаєть ся, що в раю.

Співай же нам у садочку,
Де біліесь пестрий цьвіт,
Куй в щасливу годиночку,
Най радіє увесь сьвіт.

Серце любо затріпоче,
Хоч ридало увесь час;
Бо з тобою співать хоче,
Порадіти один раз.

Чом, зазулько, такась мила?
Чом до тебе тягне чар?
В пісни твоїй лежить сила,
Твоя пісня — Божий дар.

Онуфрій Івах.

ПЛАВБА.

Була весна, цвшались листи
Похилих верб над плесом ручаю,
Моїм бажанем, дістатись до краю,
І я пустив ся по тім плесі плисти.

В души я мав почуванє пречисте,
Що тім боцї менї усьміхалось
Тихе щасте і серце віщувало,
І я пустив ся по тім плесі плисти.

Я добре знав: се не шлях терпкостий,
Се спокійна і мила плавба,
Се з филями приємна борба,
І я пустив ся по тім плесі плисти.

Та завела мене плавба чисто...
Раптом буря ся зірвала
І десь, вудись мене загнала,
Не знати куди! — Мов осінний листок.

Ів. Микитин.

До збруї!

Вкінци стало ся те, про що нам і нашим братам на Україні ніколи й не снилось, те, в що не хочеть ся вірити. Україна була вольною лише через кілька місяців. Сьогодня Україна в неволі. Сьогодня Україна в ярмі. Сьогодня Україна під ногами німецького кайзера.

Перед кількома днями телеґрами принесли вістку, що кровожадний кайзер хоче відновити знова царський престол та віддати український нарід в царську неволю.

Коли хтонебудь з американських Українців ще тепер говорить про воскресенє України, нехай мовчить. Нехай перечитає отсю телеграму:

Лондон, 31. мая. — Німці, в цїли усмиреня мужицької револьти на Україні, затруїли кільканайцять сіл в околиці Киева ґазом. Населене вигинуло до ноги. Скрізь на Поділю росте револьта".

Ось воля! Ось самостійність! Ось незавиcимість! Ось німецька ласка!

Братя Українції в Америції!

Україна в неволі! Скрізь, на цілій укр. земли наші брати віддають жите за рідний край, за його свободу. Скрізь на українській земли шаліють дикі орди Прусаків. Баґнетом, оловом, шибеницею, трійливим ґазом каже німецький кайзер здавити українську боротьбу за свободу.

Ми лишили ся одинокі, що свобідно можемо сказати своє слово в обороні України. Нехай же загремить наше слово могучим протестом проти прусацького насильства на Україні. Нехай цілий сьвіт знає, що ми вороги германської тиранії.

Однак протест на словах не вистарчить. Треба великого, сьмілого, сьвятого діла, щоби заманіфестувати перед цілим сьвітом, що ми дійсно хочемо бачити нашу рідну Україну вольною, хочби нам прийшло ся пролити свою кров, хочби прийшло ся зложити козацькі голови на поли бою.

Братя Українції в Америції!

Супроти диких насильств, яких допускають ся австро-німецькі дикуни на Україні, супроти арештів українських провідників, супроти тисяч смертних засудів, супроти рабунку українського добра, супроти масового морду українських мужиків зелізом і ґазом — нам остала ся одна дорога:

Стануги в ряди і з оружем в руках іти проти німецького деспотизму!

Сьогодня Поляки організують польські леґіони в Америції, щоб ішли бити німецьких варварів. Американське правительство дає їм на се гроші, амуніцію, одяги і все, що потрібне.

Сьогодня Росіяни в Америції приступають до організованя стотисячної армії добровольців, армію, яка піде до Росії боротись проти Німців і большевиків. Американське правительство дає їм поміч.

Чи ми маємо остати ся позаду, ми, потомки козаків, потомки гайдамаків, ми, які зазнали на своїй шкірі австрійської ласки?

Дотепер ми все і всюди були послідні. Братя, так дальше не може бути!

В правительствених кругах у Вашінґтоні говорять про кривди Чехів, Югославян, Поляків. Про нас ані слова. Чому? Бо ми нічого не робимо. Коли прийдуть мирові переговори, Злучені Держави будуть домагати ся свободи для Чехів, для Югославян, для Поляків. Про нас і не згадають, бо ми нічого не робимо.

Недавно нюйорські Жиди витали жидівську армію добровольців, які йдуть до Палестини, щоб відібрати „обіцяну землю" від Турків. Подумайте! Жиди! Жиди йдуть бити ся за жидівський край, ті Жиди, які навіть не бачили Палестини. А ми, ми Українці, ми лицарські сини неначе забули про Україну.

Сумно, встидно, болючо слухати, коли Американції витикають нам нашу бездільність, нашу лінь, нашу трусливість.

Українції в Америції! Ми мусимо взяти ся до діла! Ми мусимо заманіфестувати перед сьвітом, що ми хочемо бачити Україну вільною. Инакше весь сьвіт буде уважати нас за рабів, за нікчемних трусів, за зрадників, за невольницьке племя, яке не варта свободи. Инакше ми будемо проклятї, наше імя буде стояти чорним, ганебним пятном в історії України, в історії змаґань поневолених народів до самостійности.

На Україні Німці ріжуть наших братів. На Україні запроваджують монархію. На Україні рабують українських мужиків та цілі села затроюють ґазом.

Чи сьміємо ми мовчати?

Братя Українції, перед нами одна дорога:

До збруї!

Організуймо українську армію в Америції, армію, яка з оружем в руках піде проти німецьких Гунів!

Організуймо армію українських добровольців, які підуть пімстити кривди рідного народу, які підуть визволяти рідний край з германського ярма!

Організуймо армію добровольців! Станьмо до бою разом з двайцять-чотирма народами проти пруського кайзера!

Організуймо армію, яка піде до бою за демократію на цілім сьвіті, за свободу, за самостійність України!

За честь, за славу, за свободу України лягали в кровавих боях наші славні предки.

Ми не сьміємо затерти клеймом нікчемности, клеймом рабства предківську незабутню славу.

Ми не сьміємо глядіти байдужно на нове ярмо, яке накладають на наш нарід короновані кати.

До збруї! До бою!
Душу, тіло ми положим
За нашу свободу,
І покажем, що ми, братя,
Козацького роду.

Іван Гундяк.

Земельна реформа на Україні.

Дня 31. січня 1918 р. Центральна Рада затвердила новий провізоричний закон про земельну реформу. Режім великих землевласників (дідичів) на території републики скасовано, а землі сї відтепер будуть належати до загалу народу України. Крім кількох кооперативних земельних товариств ніхто не буде мати права мати землю на власність, а лише горожани, котрі схотять самі управляти землю з родиною, або з помочию робітників, які в певних випадках є виключені з під сего закона. Місцевий земельний комітет призначить відповідну скількість землі таким горожанам чи родинам задармо, щоби сї управляли сю землю на прожиток для себе самих і своїх дітий. Однак сї горожани чи родини не можуть сю землю ні продати, ні проміняти, ані винаймити за гроші.

Спеціяльна комісія назначена в кождім дистрикті переводить сей закон в жите. Ся комісія є відвічальною перед апеляційним трибуналом.

Держава заложила земельний банк і ріжні кредитові орґанізації, призначені на се, щоби помогти розвоєви рільництва.

Реформа земельна в сей спосіб в розуміню націоналізації землі є корисною для селянства.

Не є се однак соціялістичний комунізм, в якім любують ся Москалі, а який зовсім не популярний на Україні. Ся реформа однак радикальна, яка зможе надати серіозний імпульс до економічного поступу держави.

На нещасте напад большевицьких анархістів здержав був на довгий час переведене в жите закона, який був одною з найважнійших точок в програмі соц.-революціонерів. В дійсности се є партія, яка творить більшість в Раді і її міністерстві. Партія соц.-дем. була проти сеї реформи і можна навіть сказати, що се спричинило упадок кабінету Винниченка.

Конечно треба застановити ся поважно, чи ся проблема достаточно перестудіована та чи селянство приготоване до переведеня нового закона в жите.

Не треба забувати, що більша частина селян на Україні є, так би сказати, дрібними землевласниками, щось на спосіб західної Европи, або на примір як в Чехах та Болгарії.

В девятьох головнійших провінціях України є 44,106.000 десятин землі управної на 32 міліонів душ населеня, з чого 86 процент самих селян. Коли відтягнемо з сего землї покриті лісами, останеть ся всего лише 39 і пів міліона десятин землї під управу. Так отже припаде на кожду родину з пятьох осіб по сім десятин. Однак на цілій Україні числять 629.000 дрібних землевласників, з яких 22 процент посідають поверх 10 десятин кождий. Приміром в полтавській провінції є 124.000 селян, які мають від 6 до 25 десятин. Будемо так мати 630.000 селян, які будуть невдоволені з сеї земельної реформи і будуть бити ся до смерти, щоби оборонити спадщину.

Знов маємо там 40 процент селян, які мають від 5 до 10 десятин, меньше-більше, і для сих то селян реформа не принесе жадних змін. Розваживши все добре, не можна бачити можливостий заставити всей охочий нарід господарювати та наділити кождого. Великий зріст уродин побільшить число населеня на 600.000 душ річно.

Треба конечно розвинути індрустрію, що дало би роботу на всї руки; молодіж слати більше на науку технїчну всякого рода, бо потреба сего відчуваєть ся дуже. В сім напрямі правительство повинно попрацювати енерґічно. Таксамо воно повинно бути осторожне і не відпихати від себе без потреби дрібних землевласників селян, бо на них опираєть ся наша самостійність. Дехто уважає, що лише землі великих посілостий, як царські, монастирські та приватних дідичів, повинні би перейти до народу після висше поданої реформи. Такої землї є около 12 міліонів десятин.

Знищене ворожої полевої головної кватири.

Американський кореспондент у Франції С. С. Лайман подає коротенький опис знищеня полевих головних кватир на західнім фронті. Він пише таке:

Стало, через кілька днів, зараз з вечера німецька артилерія кидала сильно експльодуючими шрапнелями на маленьке французьке село, таки зараз за американською лінією, де американський полковник мав свою головну кватиру.

Сейчас, як тільки німецька артилерія мала точний вимір на наше місточко, наша артилерія рівнож приготовила ся й була готова кождої хвилї відплачувати ся.

Французькі інструктори, приділені до нашого відділу, впевняли нашого полковника, що мусить бути якась ошибка з сими німецькими шрапнелями, які заколочували наш спокій.

„Ми ніколи не острілюємо їх головних кватир ані вони наших — пояснив французький офіцир. — Вони се робили в початках війни, але вскорі обі сторони пізнали, що се не оплачуєть ся. Тому ми взаїмно лищаємо одні других під сим оглядом в спокою. Сї заблукавші шрапнелі є ознакою мильного виміру або щось такого".

Слідуючого вечера, на превелике диво і злість полковника, упав знова новий шрапнель, який сим разом убив кількох людий.

Наш полковник казив ся і ревів, відгрожуючи ся як найстрашнійшою пімстою.

„Зараз за слідуючим шрапнелем, який вони (Німці) вистрілять на се місточко, положимо конець цілому гніздови чортяк". І грозячи рукою, показав в сторону німецьких позицій на приміщене головного німецького команданта.

Новий шрапнель надлетів знова слідуючого вечера.

Наш полковник взяв телефон і зателефонував до команданта артилерії нашої лінії.

„Дайте їм весь, що маєте, але понад усе, розторощіть сю резиденцію, де знаходить ся сей німецький полковник з своєю половною кватирою. А по сім вичистіть ціле місто з швабської зволочі".

Огонь нашої артилерії тривав близко чотири години, а коли запефестав, наш полковник отримав таке повідомлене:

„Полковнику, робота зроблена. В десятьох мінутах знищилисьмо резиденцію, а решта місточка для ворога не буде мати жадного ужитку, бо кождий будинок є здемольований".

Наш полковник встав, надягнув на себе шинелю і сказав до нас:

„Тепер виносім ся відси. Вони (Німці) зрівнають се місточко з землею в кількох мінутах".

Ми всі з поспіхом пішки вицофали ся з села, а за хвильку зачали сипати ся шрапнелі. Решту здогадайтесь...

ДОПИСИ.

З JERSEY CITY, N. J.

Величавий Український Вечер Червоного Хреста.

Загально кажуть, що з великої хмари буває малий дощ, але деколи буває противно: з маленької хмари повстає велика буря.

Останнє можна примінити до Українського Вечера, який відбув ся в Джерзи Сіти, в середу, 29. мая б. р. Джерзисітські Українці задумали устроїти щось гейби концерт гейби віче, з чого чистий дохід пійшов би на американський Червоний Хрест. Анї на відповідний концерт анї на величаве віче достаточного часу не було, бо ходило тут, аби ся маленька національна манїфестація, яку названо Українським Вечером, відбула ся як найскорше. Рішено отже, щоби її відбути в середу (29. мая). Час, який ділив нас від означеного речинця, не виносив навіть тижня. Тому ніхто не сподівав ся, аби сей Вечер випав так величаво, як в дійсности він відбув ся.

В середу о годині 8-мій вечером велика саля публичної школи ч. 16 (при Вашінгтон і Суссекс ул.) вже була наповнена по береги. Крім тих, які були на сцені, на сали було 631 осіб. В ініціяторів Вечера наступило здивоване: вони не сподівали ся такого числа людий; видно, що джерзисітські Українці солідаризують ся там, де ходить о національну честь.

Приступлено до виповнення програми Вечера. Місцевий парох, о. Ал. Улицький, розпочав програму вступним словом, в якім подав основну ціль сього Вечера. „Минувшого тижня — говорив о. А. Улицький — відбув ся Тиждень Американського Червоного Хреста. Я сподіваю ся, що кождий з присутних жертвував на ціли Червоного Хреста по одному, два, три і десять долярів. Сих жертв нам не почислено, бо тоді ми всі виступали яко одноцільний американський нарід. Тому ми нинї зійшли ся тут, аби яко українська громада виступити одностайно і тим доказати, що український нарід любить свободу і гуманність, за що воює ся держава; мусимо ділом доказати, що український нарід є льояльний для сеї держави і стоїть при президенті аж до остаточної побіди у сій війнї. **Бо побіда Злучених Держав у сій війні є побідою також української держави!** (Гучні і довготриваючі оплески).

Відтак мішаний хор під управою п. М. Климка відспівав американський гимн, „Стар Спенглед Беннер", а панна Корнелія Бедфорд (з Вітієр Гавз) виголосила привітну промову в англійській мові. Потім діточий хор відспівав: „Поставали козаченьки". Коломийки (Колесси) і „Кіп ді Гом-Фаєрс Борнінг". Відтак Віра Стеткевич, старша дочка О. Стеткевича, редактора „Свободи", відіграла на пянї „Козак" Монюшка-Вольфа („Стоїть явір над водою") і „Си у поли три керниченьки" Д. Січинського, за що присутні нагородили молодий талант гучними оплесками. Коли хор відспівав Шевченкові „Думи мої" (Воробкевич-Топольницький), дано слово К. Кирчову, предсїдателеви Українського Народного Союза.

П. Константин Кирчів говорив на тему загально політичної ситуації, взиваючи присутних до спільної праці для побіди Злучених Держав і України над берлінськими тиранами. „Лише в побідженю тевтонських автократів лежить будучність української нації і держави" — закінчив свою промову п. Кирчів.

Відтак заряджено збірку на Червоний Хрест, після чого діточа орхестра, під проводом проф. Смоленського, відіграла вальс Розаса „Понад филї", і „Взяв би я бандуру". Л. Стахурський віддеклямував Шевченкове „Посланіє", Марія Рубинович Самійленкову „Найдорозшу перлину", а мішаний хор віспівав „Ой летіла горлиця" і „Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зелененьким". Віра і Надія (сестри) Стеткевич виконали на пянї артистично дует „Менует аля Моцарт" і „Баркаролю" (Айзенгаймера).

Потім до зібраних промовив редактор „Свободи", Осип Стеткевич. Він повідомив присутних, що в Джерзи Сіти зорганізовано „Комітет Української Громади в Джерзи Сіти", який має відтепер занимати ся всіми манїфестаціями, зборами і т. п., які будуть мати політичний характер. Головна кватира сього комітету є під ч. 83 Гренд улиці. До сього комітету повинні вдавати ся за всякою порадою у суспільних і політичних справах всі місцеві Українці.

На закінчене хор відспівав „Май Контри" і „Ще не вмерла Україна", а о. Йосиф Чаплинський, парох з Перт Амбой, Н. Дж., виголосив привітну промову, в якій яко Українець дякував присутним Джерзисітчанам, що так величаво заманїфестували свою національну єдність. „Кождий зрадіє на вид, — говорив о. Чаплинський — що замісць роздорів в Джерзи Сіти запанувала повна згода і єдність". Се повинно послужити за примір для всіх инших українських громад в Злучених Державах.

Всі вокальні кусники, крім „Думи мої", були виконані в супроводі фортепяну.

На Червоний Хрест зібрано 600 долярів, які зложено в той спосіб: збірка на сали — $177.-49; з продажи білетів — $132.-75; жертви товариств і братств — бр. св. І. Хрестителя (від 270 У. Н. Союза) $50.00; Молодечий Клюб Поступовий (від 70 У. Н. С.) $25.00; „Українська Січ" (від. 170 У. Н. С.) $25.00; Відділ 3 „Провидіня" $25.00; Братство Тверезости $25.00; бр. св. Володимира (від. 176 У. Н. С.) $20.00; бр. св. Стефана (від. 391 У. Н. С.) $15.00; сестр. Пр. Д. Марії $15.00; бр. св. О. Николая (від. 4 У. Н. С.) $10.00 сестр. св. Ольги (від. 315 У. Н. С.) $10.00; бр. Н. Серця Христового $5.00. — Поодинокі особи жертвували: о. Ал. Улицький $27.76; Танька Кшачковська $10.00; Таця Орфина, Марія Яхимець і Марія Ревакович (разом) $10.00; Юрко і Параскевія Маркевич $10.00; Катерина і Параня Баковська $5.00; Ева Свинар і Софія Піржевська $2.00.

Як сказано на початку, ніхто не сподівав ся, що з маленької хмарки буде великий дощ; ніхто не сподівав ся, що із задуманого на малу скалю Українського Вечера повстане величава українська манїфестація. І „треба вірити, — як сказав один бесїдник — що сей вечер буде мати велике значіне льокальне, а можливо також, що й загальне".

В сей день ми як мож було найкрасше показали свою народну силу, свою національну єдність, свою щедрість гуманній інституції, свою льояльність сій державі, а також своє обурене тим, які подоптали людські і державні засади, подоптали невтральність Бельгії, а тепер допчуть свободу українського народу. Се всьо ми доказали ділом!

Микола Д. Величко.

АБИ ПЕРШІНҐА ХЛОПЦІ МОГЛИ БОРОТИ СЯ ДОБРЕ, МУСЯТЬ МАТИ ТЮТЮН.

Ви певно не мали нагоди читати в часописях, що сей край, т. є. Злучені Держави в теперішнім часі потребують доброго тютюну і цигареток аби вдоволити і уприємнити хвилю наших жовнірів і маринарів, які находять ся на поли битви. Компанії тютюнові передають радо тютюн правительству сего краю, для зреалізованя сего благородного діла, яке частинно є найприємнїйшою вимогою жовнірського житя.

Коли Ви колинебудь служили в армії, чи то тут чи в якім иншім з країв в сьвіті, Ви знаєте, які Ви були щасливі і вдоволені, коли Ви мали що закурити. Дістаємо рапорти з фронту від наших офіцирів, в яких говорить ся, що тютюн і цигаретки є другою річю по амуніції для наших жовнірів, бо се не є тільки для уприємненя хвилі, але се є щоденною конечностию.

Ми тут в Америці, три тисячі миль від поля битви в Европі, уявляємо собі тільки одно і те саме, що для жовніра найконечнїйшою річю є пожива і охорона, однак рапорти від жовнірів самих говорять також богато про тютюн.

Ви не всилї собі уявити о страшнім висиленю нервів жовнірів на поли битви. Тріскаве шрапнелїв і гук гармат, нищать фізичний устрій жовніра, а його нерви тоді відпочивають, коли він має що закурити.

Може Ви були коли тепер в театрі і виділи там представлених наших жовнірів в живих образах, як вони маширують на поле битви; коли Ви там були, то певно Ви виділи, як весело кождий держить у своїх устах цигаретку.

Також думаємо, що виділи Ви в театрі полеві шпиталі наших жовнірів поза фронтом, як там все прибувають хорі і ранені жовніри з поля битви, які стратили свої очи, уши, руки, ноги, а навіть були готові сратити своє житє за вітчину, які вони сумні там приходять, питаючись в першій хвили за цигареткою. Ви виділи що першим баженєм такого хорого жовніра є жажда закурити; і коли прийде норска, зараз він просить її, аби подала йому дещо закурити, а коли по хвилині вона принесе йому пуделко з цигаретками, запалить і подасть йому; зараз побачили Ви як його лице повеселійшало, він цілковито забув на свій біль і долегливости, бо так поділала на него цигаретка. Говорять, що коли з хорим жовніром дійде так далеко, що він відмовляєть ся курити, тоді не можна покладати надії на його поправу.

Не тільки жовнір потребує цигареток аби свої нерви заспокоїти, але кождий працюючий, а також і ті, які заняті при тяжких роботах, яким також не меньше впливає ся робота на нервовість більше як колинебудь, а віддались тій роботі тільки длятого, аби помочи в боротьбі о житє.

Цигаретки які вони потребують до куреня, мусять бути зроблені з легкого і милого запаху тютюну. Такий тютюн мусить бути правдивий турецький тютюн, який є найлучший на цигаретки.

Зі всїх з турецького тютюну цигареток які зістали заоферовані американській публичности через послідних дванайцять літ, Гелмар переконали кождого, що вони є дійсно такі, як самі за себе говорять, то є „цигаретки найлучшої якости".

До того вивисшеня їх, не причинив ся з певностию ніхто инший, тільки самі фабриканти Гелмар цигареток, які все придержують ся найлучшого способу в сьвіті і вироблюваню їх. Коли Ви не є ще обнакомлені з Гелмар цигаретками, то еще тепер час — купіть пуделко ще нині і пізнайте знаменитий запах, одностійність приємну легкість тих цигареток—„Quality Superb". — Оголошене.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

Н. ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. Покрова Пресв. Богородиці, від. 258, повідомляє всїх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 9. червня б. р. Всї члени мають безусловно явити ся, бо маємо дуже важні справи до полагодженя. — Ю. Мудрик, предс.; М. Троян, кас.; А. Диркач, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Українське Тов. „Вільні Козаки міста Львова", від. 143, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори товариства відбудуть ся не в суботу, 1. червня, але в четвер, 6. червня б. р. Отже просить ся всїх членів і членкиці, аби явили ся на мітінґу о годині 8-мій вечер і просимо тих, котрі позаписували ся на балю, або деинде, і подавали депозит до товариства, а не отримали картки, аби явили ся на тім мітінґу, бо неявившій ся член чи котрий урядник буде караний після статута. Мітінґ відбудеть ся в аНродним Домі, 217 Іст 6-та ул., Ню Йорк. — Я. Кирич, предс.; Е. Душник, секр.

НЮ КЕНСІНҐТОН, ПА. Уряд бр. св. Михаїла, від. 296, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 16. червня, о 2-гій годині пополудни. На тім мітінґу контрольна комісія буде здавати справоздане з пів року і буде справа за календар на рік 1919, і инші справи. Кождий член повинен явити ся на означений час. — М. Бомбик, предс.; П. Любчик, кас.; Г. Волошинович, секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 34, подає до відома, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 16. червня о годині 1-шій пополудни. Кождий член має явити ся, бо буде обрахунок за того пів року і инші справи до полагодженя. Котрий член не явить ся, заплатить кари 50 цнт., а урядник $1.00. — В. Лозінський, предс.; Г. Туліньский, кас.; І. Дудяк, секр.

ІСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. „Сокіл", від. 218, повідомляє своїх членів, що дня 16. червня с. р. буде піврічний мітінґ, на котрий кождий член обовязаний явити ся. Мітінґ розпічнеть ся точно о годині 3-тій пополудни. На сім мітінґу буде справоздане цілого уряду за час шістьох місяців ще инші важні справи. Неявивший ся член без повідомленя заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Предко, Й. Балановський, М. Ткачишин.

КОТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеть ся 9. червня в гали Ф. Сутика, 102 Бекер улиця. На сей мітінґ запрошуєть ся всїх членів, бо є дуже важні справи до полагодженя. Буде голосоване в справі календаря на 1919 рік. Нехай члени не забувають, що сей мітінґ є досить великої ваги, щоби потому не нарікали на мене або когось иншого. Хто би хотів вступити в члени товариства або У. Н. Союза, нехай зголосить ся на мітінґу. — О. Собчак, секр.

ТОЛЕСТОН, ІНД. Тов. „Любов", від. 100, повідомляє своїх членів і членкиці, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 9. червня с. р. в гали Нейборгудгавз під числом 1700 Адамс ул., ріг 11-ої ул., Гери, Інд. Просить ся всїх членів явити ся, бо є важні справи до полагодженя. Буде справоздане урядників і контрольорів, опісля буде вибір нового секретаря. Будемо принимати нових членів до товариства і У. Н. Союза після статутів. — І. Щерба, секр.

ОЛІЄН, Н. Й. Тов. „Зап. Січ", від. 363, подає до відома своїм членам, що піврічний мітінґ відбудеть ся 8. червня в Редмен гали при В. Стейт Ст. Тож просить ся усїх членів, щоби на годину 7.30 пополудни зійшли ся, бо котрий урядник або член не явить ся на тім мітінґу, то заплатить кару, яка була ухвалена товариством. Тут у нашій місцевости жиє досить таких Українців, котрі не належать до У. Н. Союза, тож тепер є для них добра нагода вписати ся в члени У. Н. Союза, бо будемо принимати нових членів без вступного до товариства, а до У. Н. Союза після статута. — І. Базів, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Німецький учений про східну Европу.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Др. Павло Рорбах, звісний німецький учений, помістив слідуючу статю в бреславській часописи „Ґенераль-Анцайґер", з 17. марта, 1918, в якій він старає ся виказати будучність поодиноких держав східної Европи:

Про Росію є богато переказів, а один з найбільше розповсюднених — се переказ про її невичерпані природні богатства. Російська політика знала, як піддержувати сей погляд в цілім сьвіті, а головно в Німеччині. Ті однак, які знали Росію, дивували ся, чому сей клич про російське богатство приймано без найменьшої критики. В порівнаню з її простором і населенєм, російські так звані невичерпані природні богатства були все дуже ограничені. Її продукція дорогих металів все була неодностайна і, у важнійших покладах, чимраз зменьшала ся. Великі простори лісів північної і північно-західної Росії, не згадуючи Сибіри, були в більшости розположені з точки погляду скорого і дешевого перевозу так невигідно, що їх використуванє все було утрудненим. Зелізні та угляні засоби, в порівнаню з простором Росії, не були також анї достаточні анї вигідно положені. Що правда, кавказькі копальні нафти були вартісні. Земельне господарство більшої вартости повстало завдяки широкому поясови плодовитої почви на полудни, який простягаєть ся, треба знати, вузеньким поясом аж до західної Сибіри; сю землю задля її великих домішок з зогнилими ростинами названо „чорноземом".

Тепер однак, коли Росія розпала ся на свої складові части здовж тих границь, куди протягом останних трох столїть переводжено постепенну насильну анексію України, Фінляндії, Польщі, Балтійських провінцій, Кавказу, і Туркестану, стало ясним, що осередок Росії, Московщина або Великоросія, посідає найменьше з усіх природних богатств. В будучій групі східно-европейських держав — означенє „Росія" належить вже до історії, і ліпше, для оминеня непорозумінь, не уживати сеї назви цілком — Україна буде найбогатшою територією.

Україна має львину часть „чорнозему"; вона має майже найбільше угля і зеліза; має добру манґанову руду і великі поклади фосфорової глини і, в додатку до сього, вона має для господарських потреб майже всю землю, яка надаєть ся під управу цукру і тютюну, продукованих доси Росією. Коли би Кавказ злучив ся з Україною — що, задля великого українського населеня в північнім Кавказі, є цілком можливе — тоді нафтяні поклади в Баку і Грознім значно доповнили би природні богатства України. Цілком певно, що завдяки сим обставинам Україна скоро зросла би в першорядну державу для імпортів і експортів. Рішаючим фактором в тім напрямі є факт, що господарська експльоатація „чорнозему" находить ся лише в початковій стадії розвитку. Помножене господарського знаня, поліпшенє господарських знарядів і скота, розумнійше навожуванє землї і значнійше поширенє приміненя машин не лише подвоять продукцію в найблизшій будучности, але й потроять. Навіть в останних десятьох роках перед війною більша часть російського збіжевого експорту походила з України. З установленєм економічного і державного порядку там зросте велика потреба імпортів, головно машин господарських, зелізничих і фабричних; також технічних средств для наукових інституцій, хемікалій і медикаментів. Ми можемо числити, що протягом одної ґенерації Україна зросте в незвичайно богатий край з відповідними експортовими й імпортовими даними для сьвітових ринків.

Подібні, хоч і на меньшу скалю, є услівя у Фінляндії, Балтійських краях і на Литві. Яко великий промисловий фактор Фінляндії є її лісове богатство разом з невичерпаною водною силою. Фіни є високо розвиненим й інтелїґентним народом, повним духового житя і стремлїнь до культурного та економічного розвитку. Освобождена від Росії і віддана своїй власній відвічальности, ся держава, приріст населеня котрої є найбільший у цілій північній Европі, осягне свою могучість дуже скоро. Прибалтійський край і Литва мають без сумніву добрі, і вчасти плодовиті, пасовиска. Вохкий клімат їх побережа надаєть ся під управу лену, яку, так потрібну для осягненя полотна і оливи, можна там вести на широку скалю. Естонія, Лівонія, Курляндія і Литва є всї дуже богаті в дерево. Більша часть російських експортів дерева походила доси з тих країв. Ще важнійшим є се, що населенє трох перших провінцій є дуже поступове в культурі і має потребу на імпорт.

Не треба переочити також долї корінно азійських країв Росії — Сибіри й Туркестану. Чи ті азійські території остануть ся при Росії чи відірвуть ся від неї, се буде залежати від того, як скоро і в якій мірі в Московщині установить ся порядок.

Але так, чи инакше, положенє самої Московщини є найпоганійше, бо вона простором і населенєм є найбільщою державою східної Европи, а рівночасно найслабшою як економічно, так і расово. Московщина має далеко меньшу часть „чорнозему" ніж Україна. Її проча земля є, остаточно, середної господарської якости. В більшій части вона, як і в північній Німеччині, складаєть ся з покладів ледяної доби з сильною примішкою піску, а подекуди й каміня. Управа пшениці є можлива лише в більшій части полудневої Московщини. В урожайні роки московські провінції можуть мати достаточно збіжа для власного запотребованя; але в чорні роки, коли населенє з промислових околиць значно зросло, вони спроваджували її з полудня. Тому заледви чи годить ся говорити про московський збіжевий експорт. Так отже будуча Московщина стратить свою головну черту, якою вона доси відзначалась, — збіжевий експорт на сьвітові ринки. Вона буде могла, хоч з великим трудом, розвинути вивіз дерева з областий, положених близько Північного Ледового моря, які не мають відповідної комунікації; в додатку вона буде могла експортувати деякі продукти скотоводства — сибірське масло (коли Сибір останеть ся при Московщині), трохи лену (який удаєть ся ліпше в Лівонії) і трохи конопель (котрими Україна є ліпше вивінувана).

Вкінци треба взяти під увагу дорогі металї Уральських гір, а може й Сибіри. Але продукція золота в Уральських горах представляла незначну часть сьвітової продукції; також уральська продукція плятини була маленькою частию супроти сьвітової продукції, а на Сибіри копальні в Алтайських горах є вже на вичерпаню; поклади золотого піску в околицях Лени не є достаточним фактором. Робота тут є можлива лише через кілька місяців в році, бо перешкаджає мороз.

Із сього всього ясно, що Московщина є незвичайно бідна і зі всїх держав сьвіта є щодо сьвітової торговлї найслабше вивінувана держава. Ніодна держава не може епроваджувати більше товарів, лише стілько, о скілько вона може покрити їх своїм вивозом. Та платна сила Московщини буде дуже слаба, а загально фінансова сила і кредити будуть також малі.

Відси походять дуже важні політичні виводи. Ми дуже часто чуємо, що „Росія", коли вона стратить території, потрібні для її істнованя, заризикує всьо, щоби відібрати назад те, що вона стратила. Се підозрінє було би на місци, коли би будуча московська держава була сильно збудована або могла в таку розвинутись.

Ми однак бачимо, що сього якраз нема. Коли би навіть московський нарід і бажав противного, то він не міг би сього осягнути, бо йому брак матеріяльних сил відновити свою попередну позицію пана і гнобителя сусїдних країв на полудни і заході. Московщина буде рільничим краєм з 99,000.000 або більше населеня, з убогим промислом, з деяким господарським експортом, з лихими фінансами і слабою силою для самооборони. До того треба додати ще й те, що богатства, ульоковані в пограничних територіях, яко результат її звязи з ними, в більшій части нерозумно знищено і зруйновано підчас теперішної революції.

Із всього висше сказаного ми можемо заключити, як нам (Німцям) розглядати ринки на сході і наші торговельні зносини із східно-европейськими державами. Коли ми будемо поступати вірно, то є осторожно, умідо і тактовно, то можемо предвидіти наші оживлені торговельні зносини з Україною, Фінляндією, Балтійськими краями, Литвою (а також з Польщею, де однак є окремі услівя, які потребують окремої аналізи). Але нам треба покладати меньше надій на Московщину, яка може мало експортувати і рівночасно мало імпортувати.

Державні позички колись а нині.

Нема анї одної держави, почавши від найбіднійшої і найменьшої, котра би не старала ся о позички. Нині помагають значно державам могутні фінансові орґанізації, коли йде о позичку у населеня. Як собі однак радили в таких випадках міністри скарбу в давних часах?

Вони не мали до розпорядимости новочасної техніки в затягуваню позичок. Удїлюванєм позичок державам і князям займали ся з кінцем середних віків фльорентійські банкирі, сї майстри й артисти кредиту. Ті, що брали гроші, і ті, що давали, знаходили ся тоді в труднім положеню, тож одні і другі старали ся о те, аби запевнити собі свої користи після всяких засад штуки в старанно оброблених пактах і угодах. Одні жадали великих процентів і великих запевнень, другі богато гроший, а як одні так і другі не були ніколи в души від того, аби при першій лїпшій нагоді позбути ся обовязків, які на них лежали.

Коли один малий італійський князь позичав від одного фльорентійського банкира велику суму гроший, то сей не вдоволив ся тим, що взяв у застав ціле князївство, але жадав навіть яко закладу прегарно виконаної збруї князя. Він одержав її, але коли князь дістав гроші, усьміхнув ся, моргнув очима, вказав на збрую і сказав: „Вона варта того, аби її відібрати назад".

В Франції операції з позичками стали ся скоро більшими та значнійшими і одержали урядову закраску. Імовірно Филип Гарний був першим французьким королем, котрий впав на гадку позичати просто у свого населеня. В кождім разі завів він в 1287 р. „позичку з доходів" і поручив „добре думаючим людям" подавати під присягою списи тих осіб, що жиють в державі і судячи по їх майні могли би позичити королеви гроший". Се поступованє удержало ся, а ті, що давали гроші, не мали причини жалувати ся, бо одержували відтак в цілости позичені суми. Франц I. зладив державний спис довгів: по довгих укладах „прирік" і заручив ся королївським словом не змінювати ніколи в книзї довгів того, що вписав. За 1200 лїрів одержували вірителї держави 100 лїрів процентv, отже більше ніж може сподївати ся віритель в сучасних державах.

Великий міністер Кольбер відчував справді велику нехіть до поодиноких фінансїстів, котрі завдяки удїлюваню позичок королеви або державі ховали до кишені великі зиски, але все таки хоч-не-хоч мусів в прикрих для держави годинах вдавати ся з тими-ж фінансїстами в перегони. Не легко можна їх було вдоволити, тих богачів давних часів, котрі були скрупулятні, коли ходило о їх зиски. Самуїл Бернард, з котрим Кольбер мусів нераз переговорювати, мав маєтку до 60 мілїонів, а таких капіталїстів і позичаючих гроші було тоді у Франції близько тузин. Як добрі інтереси робили вони на удїлюваню державі позичок, сьвідчить се, що вони скоро збогатили ся, хоч майже всї походили з найнизших станів; Раймон був з початку льокаєм у якогось міщанина, другий був парубком, третий виробляв перуки: всї однак померли мілїонерами.

Продукція золота.

Сьвіт видобував золото з землї від часу, коли чоловік зачав уживати знарядів. Навіть Соломон був пізним видобувачем, коли брав дорогоцінний жовтий метал з тайних жерел. Всеж таки пошукувач золота шукає за ним нині під ледоватими полями Аляски та в богатій руді полудневої Африки.

Тепер, коли держави сьвіта свобідно перекидають мілїонами, вono може буде задивляючим знати, що дійсна річна продукція золота в цілім сьвіті дванайцятого столїтя була понизше 500 мілїонів долярів. Точного обчисленя вартости золота видобутого в 1917 році ще нема, однак дотеперішна оцінка каже, що загальна вартість буде 440 мілїонів долярів. В 1916 році видобуто золота в цілім сьвіті на вартість 458 мілїонів долярів, а в 1915 р. на 474 мілїонів долярів.

За 25 лїт вартість видобутого золота виносить около 11 білїонів дол. Головне є се, що золото ніколи не тратить вартости, без огляду на часи чи події.

В британській імперії видобуваєть ся найбільше золота. В 1917 році продукція золота в британській імперії була на 390 мілїонів долярів з 440 мілїонів сьвітової продукції. В 1916 році видобуто на 300 мілїонів долярів. Злучені Держави в 1917 році випродукували золота вартости 84,500.000 долярів, з чого бачимо, що Велика Британія і Злучені Держави продукують разом річно сім осьмих сьвітової видачі дорогоцінного металю.

Найбільше британського золота видобувають в полудневій Африці, бо на 225 мілїонів в 1916 р., а на 215 мілїонів в 1917 році.

Тому, що рішенє сеї війни остаточно залежати-ме від фінансової переваги, можна сподївати ся, що побіда буде по сторонї алїянтів. По закінченю війни, коли прийдеть ся платити великі воєнни кошти, тягар плаченя не буде для Великої Британії дуже трудним в порівнаню з централними державами.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

600 противників війни.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Міністер війни Бейкер заявив, що на 1,300.000 мущин, покликаних до військової служби, є лише 600, які засадничо противлять ся війні.

В Ню Джерзи викидають зі шкіл німецьку мову.

Стейтова просьвітна комісія в Ню Джерзи одобрила проект д-ра Ван Дайка, професора колеґії Ротджерса в Ню Бронсвик, аби місцевим просьвітним комісіям дати право викидати зі шкіл німецьку мову.

В обороні Мунея.

Кружок незавизимих робітників у Спрінґфілд, Масс., ухвалив резолюцію, даючу матеріяльну і моральну поміч кампанії проти виконаня вироку на Тому Мунея, засудженого на кару смерти з приводу убийчого замаху в Сан Франціско.

Проклямація ґубернатора Вітмана про неробство.

Ґубернатор нюйорського стейту, Карло Вітман, видав отсю проклямацію з приводу введеня в житє нового закона про неробство:

З причини, що розділ 625 Законів з 1918 року говорить, що протягом теперішної війни з Німеччиною і її союзниками ґубернатор має означити проклямацією, що публичне добро вимагає, аби кождий фізично здібний мущина від 18 до 50 року житя включно працював звичайно і точно в якімсь законнім, корисцім і признанім інтересі, професії, занятю, торговлі або роботі аж до покінченя війни; і

З причини, що промислові заводи у сїм стейті, здатні і потрібні для корисного провадженя війни і продукції, перевозу і щадженя поживи і споживних засобів, вимагають великого числа робітників, які би точно і звичайно працювали там:

Тому я, Карло С. Вітман, ґубернатор нюйорського стейту, виконуючи вимоги розділу 625 Законів з 1918 року, отсим оповіщаю, що публичне добро вимагає, щоби всі фізично здібні мущини від 18 до 50 року житя включно працювали звичайно і стало в якімсь законнім, корисцім і признанім інтересі, професії, занятю, торговлі і роботі аж до кінця теперішної війни з Німеччиною і її союзниками, або доки ґубернатор подібною проклямацією не зарядить инакше.

Я рівночасно повідомляю і остерігаю всіх фізично сильних осіб мужеського роду від 18 до 50 року житя, які відкажуть ся працювати що найменьше 36 годин тижнево, або які, не могучи знайти собі занятя, протягом 30 днів по оповіщеню сеї проклямації не зареґіструють ся в робітничих бюрах департаменту праці або в таких аґенціях, які назначить стейтова промислова комісія, або які по 30 днях від оповіщеня сеї проклямації не лише не зареґіструють ся, але й не будуть працювати, або які не схочуть приняти роботи, даної їм стейтовою промисловою комісією, тих буде ть ся уважати за проступників закона і вони будуть карані найвисшою грившою 100 долярів або найвисше 3-місячним арештом, або обома карами разом.

В дальшім тягу проклямації говорить ся, що поліційні власти мають як найострійше переводити сей закон в житє, мають вишукувати осіб, які гниють без праці і т. п. Сей закон війшов в житє 1. червня 1918.

9.000 „слекерів" в Алабамі.

Федеральні власти арештували „шерифів" двох алабамських повітів, Чайлтон і Куза, оскаржених о занедбане своїх повинностий супроти військово дозрілих мущин. Кажуть, що в Алабамі є около 9.000 військових дезертирів; всі вони пробувають головно в повітах Чайлтон, Куза, Де Калб, Тоскалуза, і Фает. Між ними є такі, що не звернули ще доси своїх квестіонарів, є й такі, що впрост утікли з армії і скривають ся перед оком властий. Вони є зоружені в кріси й револьвери.

Не будуть відповідати „котра година?"

Нюйорська телефонічна компанія повідомила всіх інтересованих, що, почавши від понеділка (3. VI.), не будеть ся вже більше відповідати на питаня: „котра година", бо се забирає богато часу, так дорогого підчас війни. Доси телефонічні оператори діставали денно около 250.000 таких запитів, на що треба було кождому відповісти, що забирало много часу, який треба використати тепер для воєнних цілий.

Чарлі Чаплін Еспанець.

Еспанські часописи помістили новинку, що Чарлі Чаплін, славний американський кінематоґрафічний комік-актор, є Еспанцем. Він родив ся в Калле де Ляс Буертас, недалеко еспанської столиці. Його батько звав ся Жос Мартінец Чаплін, який прибув з Адріяну до Мадриду, де тримав шинк. В 1884 році він виемігрував до Куби, відти до Злучених Держав, а відтак до Анґлії. В Мадриді Чарлі Чаплін є зареґістрований під іменем Карльос Мартінец Чаплін.

У Філядельфії заарештовано минувшої суботи (1. червня) соціяліста Івана Ріда, представника російських большевиків у сїй державі.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Адміністраційний поділ України.

Телеґрама, надана в Києві 10. цьвітня б. р., доносить, що Українська Центральна Рада скасувала старий поділ краю на ґубернії, а завела новий адміністраційний поділ краю на такзвані „землі". Покликано до житя комісію, яка має заняти ся зреорґанізованем адміністрації в цілім краю після нового пляну.

Українські посли до Туреччини і Румунії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Правительство Української Центральної Ради назначило було Миколу Ґалаґана послом до Румунії, а Миколу Левицького амбасадором до Туреччини.

Новий комісар Харківщини.

По увільненю Харкова з большевицьких рук українське правительство назначило бувшого подільського комісара, Степуру, комісарем Харківщини.

За большевицького пановання.

„Кіевская Мысль" доносить, що протягом десятьох днів большевицького пановання в Києві, большевики вимордували 5.000 осіб, застріливши там митрополита Володимира, міністра рільництва Зарудного, д-ра Бочарова, журналіста Пугачова, політика Бочковського, около 40 членів партії соціялістів-революціонерів, 168 студентів ґімназії, і 215 моряків, членів українського комітету чорноморської фльоти. Сих останних за се, що заявили себе невтральними.

Горожанство в українській републиці.

На засіданю Української Центральної Ради 4. марта б. р., перейшла ухвала про горожанство в українській републиці. Горожанами України уважають ся всі мущини і женщини, які родили ся і жиють на Україні, хиба що зречуть ся сього права протягом трох місяців. Горожани української републики мають право до 1. марта 1919 року зречи ся українського горожанства і стати горожанами другої держави. Особи, які родили ся поза границями України, можуть стати її горожанами, коли будуть мешкати в одній українській місцевости через три роки і при вибираню горожанських паперів виважуть ся, що не були оскаржені о державну зраду.

Поляк комендантом Одеси.

Комендантом Одеси з рамени австрійських військових властий заіменовано Поляка, полковника Урбаньского, який був до недавна окружним комендантом Ковля.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Міст через Суеський канал.

Через Суеський канал побудовано міст недалеко місцевости Ель Кантара, який лучить зелїзничий шлях між Каіром і містами Палестини.

Державний суд в Липську засудив 12 независимих соціялістів з Дрезна на кару від трох місяців до вісім літ тюрми під закидом зради. Їх оскаржено за поширюванє революційних памфлетів, в яких взивало ся населенє скинути теперішне правительство.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City, on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

300 італійських жовнірів, відтяті підчас великого італійського відвороту минувшої осени, дальше держать сильно укріплені позиції в Сімоляйських горах на схід від річки Льонґароні, мимо зусиль Австрійців полонити їх. Сю вістку приніс італійській армії один полонений, який утік з австрійського табору, і її передано до італійської амбасади у Вашінґтоні.

Німецький заговір в Швайцарії не удав ся.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Німецька преса, яка стоїть по стороні мілітаристичної партії, гірко нарікає на успіх французьких дипльоматів, які перешкодили німецькому заговорови в Швайцарії. Німеччина старала ся зробити зі Швайцарією контракт для достави угля і тим способом здобути цілковиту промислову контролю. В Берні вели ся тайні переговори, підчас котрих Німеччина старала ся зруйнувати економічну независимість Швайцарії, хотячи зробити з нею контракт, на основі котрого Швайцарія має спроваджувати весь уголь з Німеччини. Підчас коли переговори добігали вже до кінця і німецькі дипльомати були певні своїх успіхів, французькі представники почали також вести в тій справі переговори і заявили швайцарському правительству, що Франція готова доставляти Швайцарії 85.000 тон угля кождого місяця по ціні 150 франків (30 долярів), підчас коли Німеччина годила ся дати уголь по ціні 190 франків (38 долярів) і крім того застеріґала собі якісь економічні полекщі на будучє. У своїй заяві щодо сеї справи французьке правительство каже також, що воно дуже радо пішле уголь до Швайцарії, головно тим фабрикам, які виконують контракти з державами аліянтів. Тим більше, що виявило ся, що Німеччина при помочи своєї контролї хоче замкнути сї фабрики.

Німецька тайна дипльоматія в Австро-Угорщині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Велику сензацію викликало в Австро-Угорщині недавнє відкритє брудного способу німецької дипльоматії, яка заходила ся коло морального зруйнованя славного угорського політика ґрафа Каролї. Один Мадяр, на імя Дебай, секретар ґрафа Каролї, програв в карти велику суму гроший. Його перейшов ґраф фон Фльотов, німецький військовий аташе у Відни, і жертвував йому 20.000 корон, аби він видав тайні папери ґрафа Каролї. Тоді Дебай поінформував про се свого приятеля Павла Кери, який радив йому для добра Австрії приняти оферту. Дебай повернув до Фльотова і сказав, що ціна є занизка, жадаючи більшої нагороди. Аташе жертвував тоді 50.000 корон, але Дебай і сим не був вдоволений. Конець-кінцем Фльотов жертвував 200.000 корон, аби сейчас викрасти документи. Тоді Дебай і Кери написали лист до ґрафа Каролї, повідомляючи його про всьо, що їм запропонував німецький аташе. На найблизшім засіданю угорського парляменту сю справу інтерпельовано. Угорський премієр Векерлє приобіцяв її розслідити і запротестувати до Німеччини, — Ґраф Каролї працює в напрямі мира і тепер він находить ся в Швайцарії на мировій місії.

55 осіб править Европою.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 3, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Підчас дебати над пруським виборчим проєктом, консервативний посол Гайнс вніс проєкт про відібранє виборчих прав усім особам не-німецького походженя. Посол Гайнс заявив виразно, що се є звернене проти Жидів. Він згадав про Жида Ротенава, великого німецького промисловця і письменника, який в одній зі своїх праць заявив, що доля цілої Европи лежить в руках 55 осіб, більшість котрих — се Жиди. Він оскаржував дальше, що Жиди все старали ся шкодити німецькій силї. Вони протестують проти підводної війни, і здаєть ся є в порозуміню з Америкою і Анґлією. Хоч він консервативний, то всеж таки згодить ся на виборчу реформу для пруського народу, коли жидівські впливи будуть виключені. Промовляючи до лібералів, Гайнс сказав: „Принесіть свою жертву, посьвятіть Жидів. Мольтке сказав, що Жиди є державою в державі, а Марія Тереса сказала тесаме".

Домаганя Ісляндії.

Данський заграничний міністер, Цаль, обговорюючи з кореспондентом півурядової копенгаґської аґенції про відносини Данії з Ісляндією, сказав, що ісляндський міністер Маґнуссон прибув був минувшої осени до Копенгаґи і зажадав для Ісляндії торговельного прапора. Король не згодив ся на домаганє Маґнуссона, але запропонував покликати до житя комісію, яка полагодила би сей спір, коли його не дасть ся полагодити в кабінеті. З огляду однак, сказав міністер Цаль, що всі ісляндські партії попирають домаганє Маґнуссона, тому й данські партії мусять сю справу взяти під увагу в найблизшім часї.

В обороні чужинців.

(Лист з західного фронту до „Канадійського Фармера").

Я чув ся змушений забрати голос в справі відношеня між канадійськими ветеранами а Українцями. Відносини канадійських ветеранів щодо чужинецького елементу дуже не на місци і я вірю, що много канадійськи горожан (чужинців) відчувають в тім місци велику кривду. Таке поведенє звичайних ветеранів болючо відбиваєть ся на нашім населеню і здаєть ся, що майже кождий сьвідомий Українець — бізнесмен, фармер, робітник — кривить ся від таких резолюцій, які ухвалюють ся нині канадійськими ветеранами.

Є се велика кривда для канадійських Українців, які беруть активну участь разом з канадійськими Анґлійцями, ризикуючи своїм житєм, і які гордо і сьміло ставлять свою грудь на муки ворогови — за Канаду.

На жаль, товариші канадійські ветерани не вміють оцінити українського народу, — народу, котрий з усїх сил піддержує добробут Канади, а окрім того тисячі українського війска в Франції борять ся з німецьким мілітаризмом в тій надії, що запевнять собі і братам своїм красшу будучність в Канаді. А чи справді так є?

Не знаю! Канадійські ветерани мусять бути сьвідомі того, що Українці в канадійській армії посьвячують своє житє не тільки, щоб зосібна дістати — як се дїєть ся тепер — „іквал райтс" (рівні права), але домаганєм їх є, або ще буде, щоби і всї мали тїсамі привілеї. Я розумію, що ми посьвячуємо дороге житє за рівність і вільність народу.

Я не бачу крихітки справедливости в сїм трактованю, коли не-горожанам Канади, які одягнені в канадійські уніформи, дозволено забирати голос, а їх братам, може богато активнійшим і пожиточнійшим, але цивільним, хочуть відібрати права, замикають рідну мову — убивають їх на души і тілі.

Я думаю, думаю і не можу передумати, як така несправедливість може мати місце між цивілїзованим народом. Яка нагорода чекає нас від Канадійців за наші добрі вчинки, покаже будучність. Однак я не забуду забрати голос в сїй справі і буду старати ся як найточнійше пояснити блуди канадійських ветеранів в анґлійській пресі.

А. Когут.